

Provision of a Crisis Management Model in Khuzestan Province with an Emphasis on Environmental Crises, Iran

Seyyed Khalaf Mousavi^{1*} , Mirali Seyyed Naghvi¹ , Vahid Khashei¹ , Sara Mohammadi¹

¹ Department of Management, Faculty of Management, University of Edalat, Tehran, Iran.

*Corresponding Author:
Seyyed Khalaf Mousavi;
Department of Management,
Faculty of Management,
University of Edalat, Tehran,
Iran.

Email:
homayouna55@gmail.com

Received: 14 Feb, 2021
Accepted: 24 Feb, 2021

Abstract

Background and Objectives: Organizations and administrative offices associated with crisis management play an important role in controlling crises in a country. This study aimed to present a crisis management model in Khuzestan Province, Iran, with an emphasis on environmental crises based on a three-pronged approach in 2018.

Methods: Crisis management components were prioritized according to the analytic hierarchy process pairwise comparison method. These components were designed in the form of a questionnaire scored on a Likert scale. After determining the main components of crisis management in the three-pronged approach, the main priorities were identified based on the current status, and the management model in Khuzestan Province was presented with regard to the environmental crises.

Results: In structural, behavioral, and contextual components, financing of crisis management in Khuzestan Province with a weighted eigenvalue of 0.146721, the commitment of managers and staff with a weighted eigenvalue of 0.143181, and urban infrastructure with a weighted eigenvalue of 0.18365 were determined as the most important components. According to experts' opinions, the most desirable item was the existence of planning and main strategies for crisis management with a mean score of 4.05 and the least desirable item was related to the urban infrastructure with a mean score of 1.6. Factor analysis revealed 9 explanatory factors, which respectively constituted 35.2%, 14.2%, 8.9%, 7.2%, 6.1%, 5.2%, 4.1%, 3.5%, 3.5%, and a total of 88.25% of the total variance.

Conclusion: Finally, based on the analysis of the conceptual model of the research as well as the identified and prioritized components, the proposed model was presented.

Keywords: Crisis; Environmental; Iran; Khuzestan; Management; Three-pronged approach.

DOI: 10.29252/qums.14.12.52

ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران‌های زیست‌محیطی

سید خلف موسوی*^۱ ID، میرعلی سید نقوی^۱ ID، وحید خاشعی^۱ ID، سارا محمدی^۱ ID

چکیده

زمینه و هدف: سازمان‌ها و تشکیلات اداری مرتبط با مدیریت بحران در کنترل و مهار بحران یک کشور نقش مهمی را ایفا می‌کنند. تحقیق کنونی با هدف ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران‌های زیست‌محیطی بر اساس مدل سه شاخگی در سال ۱۳۹۷ انجام شد.

روش بررسی: مؤلفه‌های مدیریت بحران بر اساس روش مقایسات زوجی AHP اولویت‌بندی شدند. این مؤلفه‌ها در قالب پرسش‌نامه، نمره‌دهی در طیف لیکرت طرح شد. پس از تعیین مؤلفه‌های اصلی مدیریت بحران در مدل سه شاخگی، اولویت‌های اصلی بر اساس وضع موجود شناسایی و مدل مدیریت بحران استان خوزستان با توجه به بحران‌های زیست‌محیطی ارائه شد.

یافته‌ها: در مؤلفه‌های ساختاری، تأمین منابع مالی مدیریت بحران استان خوزستان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۶۷۲۱ در مؤلفه‌های رفتاری تعهد مدیران و کارکنان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۳۱۸۱ و در مؤلفه‌های زمینه‌ای وضعیت زیرساخت‌های شهری با وزن بردار ویژه ۰/۱۸۳۶۵ به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه‌ها تعیین شدند. مطلوب‌ترین گویه بر اساس نظر کارشناسان، وجود برنامه‌ریزی و راهبردهای اصلی مدیریت بحران با میانگین مقیاس ۴/۰۵ و نامطلوب‌ترین گویه مربوط به مؤلفه زمینه‌ای زیرساخت‌های شهری با میانگین مقیاس ۱/۶ برآورد شد. در تحلیل عاملی ۹ عامل قابل تبیین شناسایی شدند. این ۹ عامل به ترتیب ۳۵/۲، ۱۴/۲، ۸/۹، ۷/۲، ۶/۱، ۵/۲، ۴/۱، ۳/۵ و ۳/۵ در مجموع ۸۸/۲۵ درصد از واریانس کل را داشتند.

نتیجه‌گیری: درنهایت بر اساس تحلیل‌های انجام‌شده روی مدل مفهومی تحقیق و نیز مؤلفه‌های شناسایی و اولویت‌بندی‌شده، مدل پیشنهادی ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: بحران؛ خوزستان؛ زیست‌محیطی؛ مدل سه شاخگی؛ مدیریت؛ ایران.

^۱ گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه عدالت، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول مکاتبات:

سید خلف موسوی؛ گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه عدالت، تهران، ایران.

آدرس پست الکترونیکی:

homayouna55@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۰۶

لطفاً به این مقاله به صورت زیر استناد نمایید:

Mousavi SK, Seyyed Naghvi M, Khashei V, Mohammadi S. Provision of a Crisis Management Model in Khuzestan Province with an Emphasis on Environmental Crises, Iran. Qom Univ Med Sci J 2021;14(12):52-60. [Full Text in Persian]

(۱۵-۱۱، ۱)؛ بنابراین، نتایج این مطالعات به اندازه کافی جامع و قانع‌کننده نیست و نمی‌توان نتایج آن را به جامعه آماری پژوهش حاضر (استان خوزستان) تعمیم داد. این تحقیق با نگرشی متفاوت سعی در ارائه مدل جامع مدیریت بحران بر اساس مدل سه شاخگی در استان خوزستان دارد که تاکنون به آن پرداخته نشده است. در مدل سه شاخگی، پدیده سازمان و مدیریت برحسب سه دسته عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای بررسی و تجزیه و تحلیل می‌شود که در خلال تحقیق و با استفاده از رأی خبرگان شناسایی خواهند شد. منظور از عوامل رفتاری، تمامی عوامل مربوط به نیروی انسانی است که محتوای سازمان را تشکیل می‌دهد. عوامل ساختاری دربرگیرنده مجموعه روابط منظم حاکم بر اجزای داخلی سازمان است که بدنه آن را می‌سازند. عوامل زمینه‌ای شامل محیط و شرایط بیرونی است که سبب‌ساز عوامل رفتاری و ساختاری هستند (۱۶). هدف اصلی این مطالعه ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران‌های زیست‌محیطی و شناسایی عوامل و ابعاد آن به منظور پیشگیری از وقوع بحران، مدیریت بهتر پس از وقوع بحران و کمک به کاهش خسارات و هزینه‌های جانی و مالی ناشی از بحران است.

روش بررسی

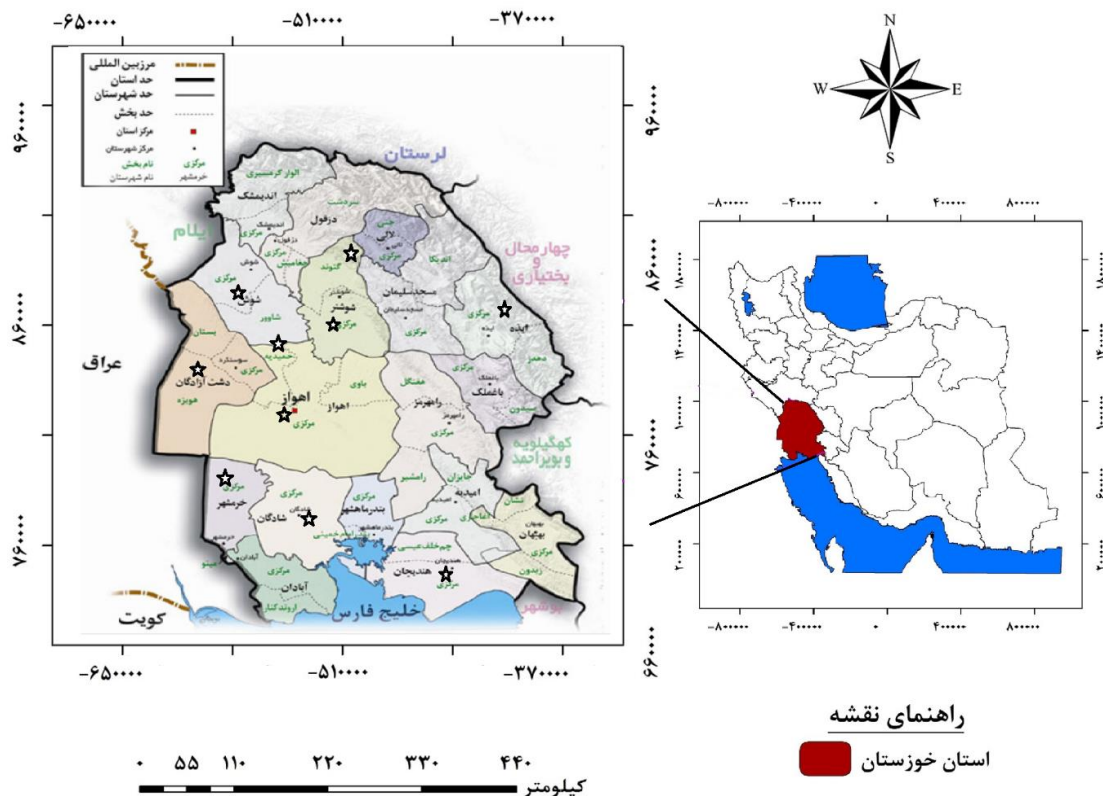
منطقه مطالعه شده

استان خوزستان با مساحت ۶۴ هزار و ۲۳۶ کیلومتر مربع بین ۲۹ درجه و ۵۷ دقیقه تا ۳۳ درجه و صفر دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۷ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ در جنوب غربی ایران قرار دارد. جمعیت کل استان ۴ میلیون و ۷۱۰ هزار و ۵۰۹ نفر معادل ۵/۸۹ درصد از جمعیت کشور است. موقعیت جغرافیایی این منطقه در شکل ۱ نشان داده شده است. مناطق وسیعی از استان خوزستان ارتباط تنگاتنگی با گروهی از مهم‌ترین صنایع از جمله متالورژی، پتروشیمی و نفت دارد، همچنین در تماس با بخش مهمی از فاضلاب‌های شهری و کشاورزی قرار دارد؛ بنابراین، ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران‌های زیست‌محیطی به‌عنوان عامل مهمی مورد توجه است (۱۷).

ما در محیطی زندگی می‌کنیم که با عدم اطمینان زیاد، خطر و آشفتگی ناشی از یک سری رویدادهای نامطلوب به وجود آمده است که معمولاً با عنوان بحران یا بلایای طبیعی شناخته می‌شود. این وقایع غیرمنتظره در مقیاس کوچک یا بزرگ، تأثیر گسترده و عمیقی روی افراد، سازمان‌ها، جوامع و جامعه بزرگ‌تر دارند (۲، ۱). سال‌های اخیر شاهد تغییر در علل، فراوانی (تکرار)، ماهیت و پیامد این وقایع نامطلوب بوده‌ایم که چالش‌های جدیدی را تحمیل کرده است (۴-۲). بحران رخدادی غیرمترقبه است که به‌طور طبیعی یا توسط بشر، زندگی روزمره و عادی بشر را دستخوش تحول جدی می‌کند (۵). مدیریت بحران دانشی کاربردی است که طی آن با مشاهده نظام‌مند بحران‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها، می‌توان پیشگیری‌های لازم را انجام داد و در صورت بروز بحران، در خصوص کاهش اثرات، امدادرسانی سریع و بهبود و بازسازی اوضاع اقدام کرد (۸-۶).

امروزه بحث شناسایی، مهار و پیشگیری از تلفات و خسارات جانی و اقتصادی ناشی از حوادث طبیعی و انسان‌ساز که به بحران منجر می‌شوند، مورد توجه خاص محافل علمی تحقیقاتی و مسئولان کشورهاست؛ چراکه با بروز یک حادثه، مقدار بسیار زیادی از سرمایه‌های کشور (انسانی و مالی) از بین می‌رود. از طرفی هزینه‌های بسیار بیشتری باید صرف بازسازی شود (۹). قرار گرفتن ایران در بین ۱۰ کشور حادثه‌خیز دنیا، وقوع ۳۰ مورد از ۴۱ حادثه طبیعی شناخته‌شده جهان در ایران و همچنین اختصاص داشتن حدود ۶ درصد از تلفات انسانی ناشی از وقوع بلایای طبیعی جهان به ایران در مقایسه با سهم یک درصدی آن از جمعیت کره زمین و همچنین ویژگی‌های خاص استان خوزستان در بین استان‌های کشور به‌ویژه از لحاظ بحران‌های متعدد به حدی است که این استان از مجموع ۳۲ بحران کشور، ۲۱ بحران را در سال ۱۳۹۵ تجربه کرد و برخی بحران‌ها حتی به‌صورت روزانه درآمدند (۴، ۱۰).

تاکنون پژوهشگران زیادی با انجام تحقیقات مختلف سعی در شناسایی ابعاد مختلف مدیریت بحران داشته‌اند، ولی هر کدام جنبه‌های محدودی از این موضوع را بررسی کرده‌اند

شکل شماره ۱: موقعیت جغرافیایی استان خوزستان

علمی مرور و عوامل مرتبط با مدیریت بحران استخراج شد، سپس عوامل به دست آمده از متون در سه دسته ساختاری، رفتاری و محیطی دسته‌بندی و پرسش‌نامه اولیه پژوهش تدوین شد. پرسش‌نامه تدوین شده با نظر خبرگان با استفاده از روش دلفی جرح و تعدیل شد. داده‌های جمع‌آوری شده در هر مرحله با ضریب هماهنگی کندال تحلیل شد و عوامل منتخب، گویه‌های پرسش‌نامه دور بعد را تشکیل دادند. روش دلفی تا حصول توافق نظر خبرگان اجرا شد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر اساتید، خبرگان، متخصصان، مدیران ارشد ستاد مدیریت بحران و مدیران مسئول سازمان‌های مرتبط بودند. در بخش تجزیه و تحلیل داده‌ها، پس از شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدیریت بحران، برای اولویت‌بندی شاخص‌ها در هر دسته از ابعاد و به‌طور کلی اقدام شد. نرم‌افزارهای استفاده شده در این قسمت SPSS و Lingo بودند. متغیرهای پژوهش سه دسته

روش گردآوری داده‌ها

در این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، از روش ترکیبی (تحقیق پیمایشی و روش دلفی) استفاده شده است. با انتخاب هدفمند حدود ۳۰ نفر از اساتید دانشگاه‌ها، مدیران ارشد ستاد مدیریت بحران و سازمان‌های درگیر بحران در استان خوزستان (نمونه‌گیری نظری) در گذر مصاحبه‌ها و پرسش‌نامه باز ایده‌ها، طرح‌ها، عوامل و عناصر مدیریت بحران شناسایی، دسته‌بندی و اولویت‌بندی شد و در نهایت یک مدل در زمینه مدیریت بحران به دست آمد.

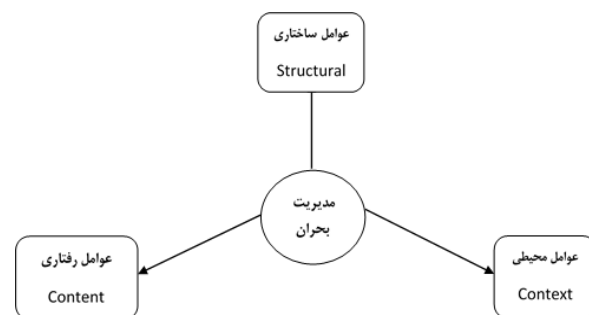
روش جمع‌آوری داده‌ها به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی بود. برای گردآوری مبانی نظری و پیشینه تحقیق و نیز استخراج و شناسایی عوامل ساختاری، محیطی و رفتاری مدیریت بحران، از روش کتابخانه‌ای (کتاب، مقالات و پایگاه‌های اطلاعات علمی معتبر داخلی، خارجی و ...) استفاده شده است. شناسایی مؤلفه‌های نهایی و اصلی نیز با روش پیمایشی و از طریق مصاحبه یا پرسش‌نامه باز به دست آمده است. بدین صورت که ابتدا متون

یافته‌ها

تحقیق کنونی با هدف ارائه الگوی مدیریت بحران در استان خوزستان با تأکید بر بحران‌های زیست‌محیطی بر اساس مدل سه شاخگی در سال ۱۳۹۷ انجام شد. بدین منظور پس از تبیین تئوری تحقیق، سیر تحول مدیریت بحران، ساختار مدیریت بحران استان خوزستان، وظایف و کارگروه‌های تخصصی آن‌ها بررسی شد (شکل ۳).

مدل‌های مدیریت بحران و عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای در مدیریت بحران نیز بررسی شد. پس از تعیین مؤلفه‌های اصلی مدیریت بحران در مدل سه شاخگی، با استفاده از تحلیل عاملی و آزمون KMO، اولویت‌های اصلی بر اساس وضع موجود شناسایی و مدل مدیریت استان خوزستان با توجه به بحران‌های زیست‌محیطی ارائه شد. مؤلفه‌های ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای در ساختار مدیریت بحران استان خوزستان به روش دلفی شناسایی شد. تعداد ۱۲ مؤلفه ساختاری، ۹ مؤلفه رفتاری و ۸ مؤلفه زمینه‌ای شناسایی شدند. به منظور ارزیابی عملکرد مدیریت بحران استان خوزستان بر اساس مدل سه شاخگی، پس از شناسایی مؤلفه‌های اصلی، اولویت‌های مربوط به هر یک از گروه‌های اصلی تعیین شد. بدین منظور از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره AHP بهره گرفته شد. چهار کارشناس پرسش‌نامه مقایسه‌های زوجی را تکمیل کردند.

در مؤلفه‌های ساختاری، تأمین منابع مالی مدیریت بحران استان

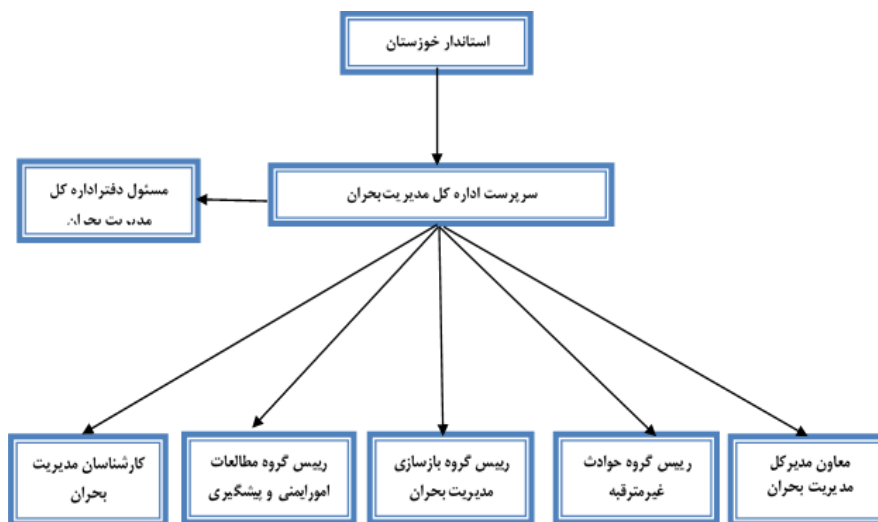

شکل شماره ۲: مدل سه شاخگی مدیریت بحران اقتباس از مدل سه بعدی میرزایی اهرنجانی

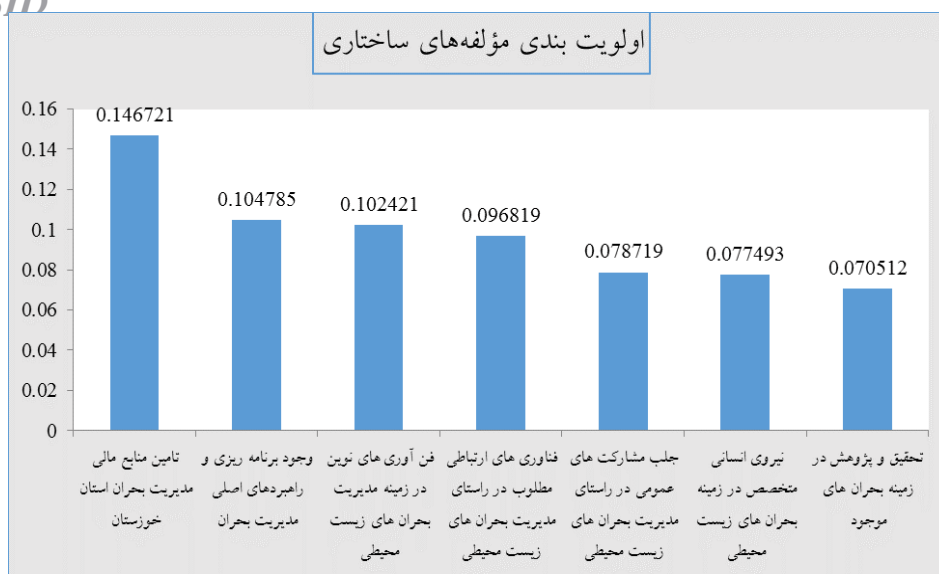
متغیر ساختاری، رفتاری و محیطی مربوط به مدل سه شاخگی مدیریت بحران بودند که در خلال تحقیق و با استفاده از رأی خبرگان شناسایی شدند (شکل ۲).

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش برای تعیین میزان اتفاق نظر اعضای پانل، از ضریب هماهنگی کندال استفاده شد. ضریب هماهنگی کندال مقیاسی برای تعیین درجه هماهنگی و موافقت میان چندین دسته رتبه مربوط به N شیء یا فرد است که مقدار این مقیاس بین ۰ و ۱ است (۱۸). این ضریب نشان می‌دهد افراد معیارهای مشابهی را برای قضاوت درباره اهمیت هر یک از مقوله‌ها به کار برده‌اند و از این لحاظ با هم اتفاق نظر دارند (۱۸). مقدار مقیاس هنگام توافق کامل برابر ۱ و در زمان نبود هماهنگی کامل برابر صفر است (۱۹).

شکل شماره ۳: نمودار ساختار مدیریت بحران استان خوزستان

شکل شماره ۴: نتایج اولویت بندی مؤلفه‌های ساختاری

بحران از تحلیل عاملی استفاده شد. در تحلیل عاملی، ۹ عامل قابل تبیین شناسایی شد. این ۹ عامل به ترتیب ۳۵/۲، ۱۴/۲، ۸/۹، ۷/۲، ۶/۱، ۵/۲، ۴/۱، ۳/۵، ۳/۵ و در مجموع ۸۸/۲۵ درصد از واریانس کل را دارند. در نهایت بر اساس تحلیل‌های انجام شده روی مدل مفهومی تحقیق و نیز مؤلفه‌های شناسایی و اولویت بندی شده، مدل پیشنهادی ارائه شد. نتایج حاصل از اولویت بندی مؤلفه‌های ساختاری نشان داد تأمین منابع مالی مدیریت بحران استان خوزستان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۶۷۲۱ به عنوان مهم ترین مؤلفه ساختاری تعیین شده است (شکل ۴).

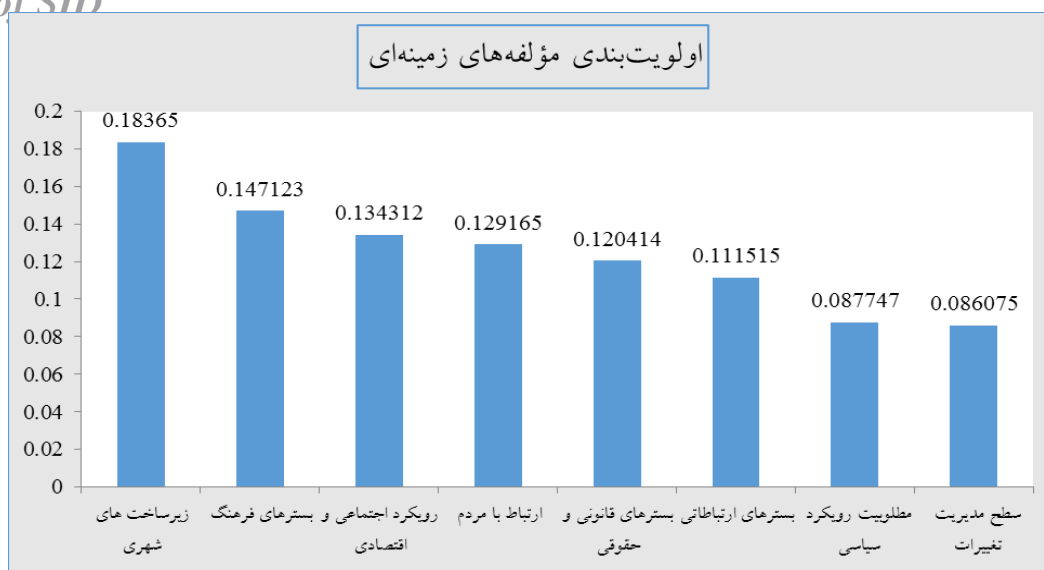
نتایج حاصل از اولویت بندی مؤلفه‌های رفتاری نشان داد تعهد مدیران و کارکنان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۳۱۸۱ به عنوان مهم ترین مؤلفه رفتاری شناخته شده است (جدول ۱).

جدول شماره ۱: اولویت بندی مؤلفه‌های رفتاری

نام گزینه	بردار ویژه
تعهد مدیران و کارکنان	۰/۱۴۳۱۸۱
آینده نگری	۰/۱۴۰۷۷
خصوصیات رفتاری مدیران و کارکنان سازمان مدیریت بحران	۰/۱۲۴۱۹۵
حمایت مدیریت	۰/۱۱۷۷۴۲
فرهنگ سازمانی	۰/۱۱۶۸۷۹
سبک مدیریت	۰/۱۰۴۴۰۹
انگیزش	۰/۰۸۶۹۳۵
دانش زیست محیطی	۰/۰۸۳۲۹۱
حمایت از تغییر	۰/۰۸۲۵۹۱۴

خوزستان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۶۷۲۱، در مؤلفه‌های رفتاری تعهد مدیران و کارکنان با وزن بردار ویژه ۰/۱۴۳۱۸۱ و در مؤلفه‌های زمینه‌ای وضعیت زیرساخت‌های شهری با وزن بردار ویژه ۰/۱۸۳۶۵ مهم ترین مؤلفه‌ها تعیین شدند. پس از تعیین مؤلفه‌ها، پرسش‌نامه نمره‌دهی در طیف لیکرت طراحی و برای تعیین پایایی از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. مجموع پایایی این پرسش‌نامه ۰/۸۹۱ محاسبه شد که در محدوده پایایی مطلوب قرار دارد. نتایج حاصل از بررسی وضعیت میانگین مقیاس نشان داد گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۸، ۱۰ و ۱۲ از مؤلفه‌های ساختاری، گویه‌های ۱، ۲، ۳ و ۸ از مؤلفه‌های رفتاری و گویه‌های ۳ و ۷ از مؤلفه‌های زمینه‌ای مبتنی بر قضاوت شهودی کارشناسان مطلوب هستند. مطلوب ترین گویه بر اساس نظر کارشناسان، وجود برنامه‌ریزی و راهبردهای اصلی مدیریت بحران با میانگین مقیاس ۴/۰۵ و نامطلوب ترین گویه مربوط به مؤلفه زمینه‌ای زیرساخت‌های شهری با میانگین مقیاس ۱/۶ برآورد شد. نتایج حاصل از تحلیل کندهال نشان داد مقدار این ضریب برای مؤلفه‌های ساختاری ۰/۳۷۹، مؤلفه‌های رفتاری ۰/۳۴۲ و مؤلفه‌های زمینه‌ای ۰/۴۲۰ است. این نتایج نشان داد بیشترین اتفاق نظر بین کارشناسان مربوط به مؤلفه‌های زمینه‌ای و کمترین اتفاق نظر بین ۲۰ کارشناس در زمینه مؤلفه‌های رفتاری است.

به منظور شناسایی مؤلفه‌های اثرگذار در ارائه الگوی مدیریت

شکل شماره ۵: نتایج اولویت‌بندی مؤلفه‌های زمینه‌ای

ویژه: ۱۰/۲۳۱)، تأمین منابع مالی لازم به‌منظور اجرای برنامه‌های مدیریت جامع بحران (نمره بردار ویژه: ۴/۱۲۳)، ارتقای مشارکت‌پذیری شهروندان (نمره بردار ویژه: ۲/۵۷)، سیستم‌ها (ارتباطات، آموزش) (نمره بردار ویژه: ۲/۰۹)، بهبود بسترهای قانونی، فرهنگی و زیرساخت (نمره بردار ویژه: ۱/۷۷)، ارزیابی عملکرد مدیریت بحران استان بر اساس بازخورد وقایع (نمره بردار ویژه: ۱/۵۳)، فناوری‌های نوین با رویکرد پیشگیرانه (نمره بردار ویژه: ۱/۲۱) و بازسازی و رسیدگی مشتمل بر تبیین درست خسارات (نمره بردار ویژه: ۱/۰۳۷).

در مطالعات دیگر با بحث مدیریت بحران، عوامل مؤثر و حیاتی در مدیریت بحران، نقش حیاتی نیروی انسانی در مدیریت بحران‌های طبیعی شامل وضعیت زیرساخت‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عامل در حوادثی همچون زلزله و سیل، ارتباط معنادار متغیرهای اصلی اطلاع‌رسانی، آموزش، پایش و رصد محیطی رسانه، ایجاد همبستگی عمومی و هدایت افکار عمومی و ارتباطی با مدیریت بحران، ضعف در شبکه‌سازی مدیریت بحران و هماهنگی به‌عنوان مهم‌ترین تهدید در ساختار مدیریت بحران و مهم‌ترین موانع مدیریت بحران در انگلستان ضعف بسترهای قانونی ویژه برای شرایط بحرانی ارزیابی کردند. در تحقیق کنونی، بسترهای قانونی، زیرساخت‌های مناسب بر اساس وضعیت بحران‌های پیش رو، فناوری‌های ارتباطی، تأمین منابع مالی و رویکردهای سازمانی

نتایج حاصل از اولویت‌بندی مؤلفه‌های رفتاری نشان داد وضعیت زیرساخت‌های شهری با وزن بردار ویژه ۰/۱۸۳۶۵ مهم‌ترین مؤلفه زمینه‌ای معرفی شده است (شکل ۵).

بحث

روند جهانی شدن، مدیریت علمی را برای کشور ضروری کرده است. در نظام مدیریت فعلی، تمامی وظایف و فعالیت‌های سازمان‌ها بر اساس شبکه‌های اطلاع‌رسانی طراحی و اجرا می‌شود. با در نظر گرفتن مدل‌های مدیریت بحران، تفاوت مدل‌ها با یکدیگر مؤکد این است که برای هر سازمان و هر وضعیت، مدل خاصی مورد نیاز است. این مدل مبتنی بر نیازهای شرایط هر منطقه و نوع بحران‌های پیش‌رو تدوین می‌شود. در استان خوزستان از پدیده‌های گردوغبار، سیلاب و آلودگی‌های هوا می‌توان به‌عنوان مهم‌ترین بحران‌های زیست‌محیطی نام برد. با در نظر گرفتن آسیب‌های قیدشده، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که استان خوزستان نیازمند مدیریت مطلوب در زمینه بحران است. مدل ارائه‌شده در این تحقیق که محصولی از روش دلفی، تحلیل عاملی و تصمیم‌گیری چندمعیاره است، اولویت‌های مدیریت بحران و چارچوب کلی آن را نشان می‌دهد.

اولویت‌های قیدشده شامل این موارد است: شناسایی بحران‌ها بر اساس برنامه مدیریت جامع بحران استان خوزستان (نمره بردار

از اولویت‌بندی نشان داد تأمین منابع مالی مدیریت بحران استان خوزستان، تعهد مدیران و کارکنان و وضعیت زیرساخت‌های شهری مهم‌ترین مؤلفه‌های ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای معرفی شده است؛ بنابراین، به‌منظور دستیابی به مدیریت بحران موفق در استان خوزستان می‌توان از این مدل و ارزیابی و بررسی عوامل مهم و تأثیرگذار در هر مؤلفه بهره جست.

تشکر و قدردانی

این مقاله بخشی از رساله دکتری آقای سید خلف موسوی در رشته مدیریت، گرایش تصمیم‌گیری از گروه مدیریت دانشگاه عدالت است (کد شورای پژوهشی: ۲۵۶۶۱۵۵-۹۸). از تمام افرادی که در این پژوهش همراهی کردند، تشکر و قدردانی می‌کنیم.

مهم‌ترین چالش‌های مدیریت بحران در استان خوزستان تعیین شدند (۲۲-۲۰، ۱۲).

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی این پژوهش کاربردی، توصیفی و پیمایشی با ارائه مدلی با استفاده از مدل سه شاخگی به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل و ابعاد ساختاری، محیطی و رفتاری مؤثر بر مدیریت بحران استان خوزستان پرداخت و بدین‌وسیله به مدیران ارشد استان برای تصمیم‌گیری بهتر به‌منظور پیشگیری و مدیریت کارآمد بحران کمک می‌کند. به‌منظور ارزیابی عملکرد مدیریت بحران استان خوزستان بر اساس مدل سه شاخگی، پس از شناسایی مؤلفه‌های اصلی، اولویت‌های مربوط به هر یک از گروه‌های اصلی تعیین شد. بر اساس مدل پیشنهادی، نتایج حاصل

References:

- Christensen T, Læg Reid P, Rykkja LH. Organizing for crisis management: building governance capacity and legitimacy. *Public Administ Rev* 2016;76(6):887-97. DOI: [10.1111/puar.12558](https://doi.org/10.1111/puar.12558)
- Wang J, Anne M, McLean GN. Understanding crisis and crisis management: an Indian perspective. *Hum Res Dev Int* 2016;19(3):192-208. DOI: [10.1080/13678868.2015.1116242](https://doi.org/10.1080/13678868.2015.1116242)
- James EH, Wooten LP. Leadership as (Un) usual: how to display competence in times of crisis. *Organ Dynam* 2005;34(2):141-52. DOI: [10.1016/j.orgdyn.2005.03.005](https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2005.03.005)
- Siang KM, Yazdanifard R. The review of crisis management facing natural disaster. *Res Gate* 2011;2:1-10. [Link](#)
- Shirzad B. Identifying the main dimensions and components of crisis management in order to offer an appropriate mechanism for high schools in Tehran city. *Educ Admini Res Quart* 2013;4(16):85-118. [Link](#)
- Bahrampour M, Bemanian MR. Study on optimum location of disaster management sites case study: third region of Tehran municipality. *Emerg Manag* 2012;1(1):51-9. [Link](#)
- Shokrchizadeh AR, Kiamarz KN, Ali S, Farhad M. Crisis management strategies within an organization in crisis. 1st National Conference on Civil Engineering, Urban and Sustainable Development, Tehran, Iran; 2015. P. 1-10. [Link](#)
- Alavi A, Salarvand E, Ahmadabadi A, Farokhi Sis S, Bosshaq MR. Spatial analysis of fire stations based on crisis management by the combination of MCDM and Network analysis. *J Emerg Manag* 2013;1(2):57-65. [Link](#)
- Nouri J, Mansouri N, Abbaspour M, Karbassi A, Omidvari M. Designing a developed model for assessing the disaster induced vulnerability value in educational centers. *Saf Sci* 2011;49(5):679-85. DOI: [10.1016/j.ssci.2011.01.002](https://doi.org/10.1016/j.ssci.2011.01.002)
- Pourezat A, Firoozpour A, Sadabadi A. Study & comparison of community-based approach to crisis management in the selected countries. *J Manag Govern Age* 2013;2:37-58. [Link](#)
- Tomaj Y, Iary S. Identifying and assessing the factors affecting the marine hazard crisis (Case study of Chabahar port). *J Manag Acc Econ* 2019;2(2):56-82. [Link](#)
- Khorsand H, Talkhabi Alishah A. Designing an indigenous model of crisis communication management in Tehran.

13. Bundy J, Pfarrer MD, Short CE, Coombs WT. Crises and crisis management: integration, interpretation, and research development. *J Manag* 2017;43(6):1661-92. [DOI: 10.1177/0149206316680030](#)
14. Christensen T, Ma L. Coordination structures and mechanisms for crisis management in China: challenges of complexity. *Public Organ Rev* 2020;20(1):19-36. [DOI: 10.1007/s11115-018-0423-9](#)
15. Kabra G, Ramesh A. Analyzing drivers and barriers of coordination in humanitarian supply chain management under fuzzy environment. *Benchmarking Int J* 2015;22(4):559-87. [DOI: 10.1108/BIJ-05-2014-0041](#)
16. Ogunyomi P, Bruning NS. Human resource management and organizational performance of small and medium enterprises (SMEs) in Nigeria. *Int J Hum Res Manag* 2016;27(6):612-34. [DOI: 10.1080/09585192.2015.1033640](#)
17. Diagonanolin V, Farhang M, Ghazi-Khansari M, Jafarzadeh N. Heavy metals (Ni, Cr, Cu) in the karoon waterway river, Iran. *Toxicol Lett* 2004;151(1):63-7. [DOI: 10.1016/j.toxlet.2004.02.018](#)
18. Malekzadeh G, Kazemi M, Lagzian M. Organizational intelligence: designing a hierarchical model for Iranian public universities using DEMATEL methodology. *Transform Manag J* 2013;5(10):94-124. [DOI: 10.22067/pmt.v5i10.34894](#)
19. Ansari Ranani G, Tounkenejad M. A grounded theory in developing employee competency model. *Ind Manag Stud* 2007;6(15):25-50. [Link](#)
20. Akbar Ahmadi SA, Rasuli R, Rajabzadeh Ghatari A, Pooya P. Presenting a crisis management model with emphasis on human resources management system for hospitals of Tehran. *J Public Administ* 2012;4(10):1-24. [DOI: 10.22059/JIPA.2012.29128](#)
21. Zahmatkeshan M, Omidvari M, Aghabarati H. Model of seismic analysis risk, using indices of environment health in higher education centers. *J Dev Evolut Manag* 2013;5(13):39-45. [Link](#)
22. Hashemi Petrudi SH, Jafarnejad A, Sadeghi Moghadam MR, Safari H. Governance challenges of disaster management network: a case study of Tehran city. *J Public Administ* 2017;9(3):379-402. [DOI: 10.22059/jipa.2018.247866.2151](#)